

Sygn. akt II UK 81/15

POSTANOWIENIE

Dnia 24 września 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jerzy Kuźniar

w sprawie z wniosku P. C., M. K., W. S., S. W., R. W., J. Z.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Toruniu
z udziałem W. W., W. Spółka Akcyjna
o przeniesienie odpowiedzialności z tytułu składek,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw
Publicznych w dniu 24 września 2015 r.,
na skutek skargi kasacyjnej wnioskodawców od wyroku Sądu Apelacyjnego w
Gdańsku z dnia 15 lipca 2014 r., sygn. akt III AUa 2192/13,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od każdego z wnioskodawców na rzecz organu rentowego kwoty po 2.700 zł (dwa tysiące siedemset) tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 15 lipca 2014 r., III AUa 2192/13, Sąd Apelacyjny w Gdańsku, oddalił apelację wnioskodawców P. C., M. K., W. S., S. W., R. W. i J. Z. od wyroku Sądu Okręgowego we Włocławku z dnia 31 maja 2013 r. w sprawie przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Toruniu o przeniesienie odpowiedzialności z tytułu składek, przy udziale zainteresowanych; W. W., W. Spółki Akcyjnej. Zaskarżonym wyrokiem oddalono odwołania wnioskodawców od decyzji organu rentowego wydanych w stosunku do każdego z nich odrębnie w dniu 13 listopada i 30 grudnia 2008 r., ustalających zaległości

wnioskodawców, członków zarządu W. (S.) z siedzibą we W. z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, zdrowotne, oraz Fundusz P. i Fundusz G. za okres od grudnia 2002 r. do września 2005 r. w kwotach wskazanych w decyzjach.

W uzasadnieniu wyroku Sąd drugiej instancji wskazał, że zgłoszenie we właściwym czasie przez członka zarządu spółki z o.o. wniosku o upadłość, jest jedną z przesłanek, pozwalających uwolnić się od odpowiedzialności za jej zobowiązania. W rozpoznawanej sprawie Sąd Okręgowy ustalił, że wniosek o ogłoszenie upadłości W. z siedzibą w W. został złożony dopiero w grudniu 2007 r. i został zwrócony przez Sąd z uwagi na braki formalne. Postanowieniem z dnia 17 kwietnia marca 2008 r. Sąd Rejonowy we Włocławku oddalił ponowny wniosek o ogłoszenie upadłości, na podstawie art. 13 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe i naprawcze (jednolity tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 233 ze zm.) z uwagi na brak majątku na zaspokojenie kosztów postępowania upadłościowego. Powyższe potwierdza złą sytuację finansową W. i bezskuteczność egzekucji z jej majątku. Tym samym złożenie przez wnioskodawców wniosku o upadłość, nie pozwala na uwolnienie się od odpowiedzialności za zaległości składkowe z powołaniem na art. 116 § 1 pkt. 1 lit. a ustawy z dnia 29 sierpnia 1997r. - Ordynacja podatkowa (jednolity tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 613).

W skardze kasacyjnej od powyższego wyroku, zaskarżając go w całości, pełnomocnik wnioskodawców, zarzucając naruszenie prawa materialnego - art. 31 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 121) w związku z art. 116 a Ordynacji podatkowej oraz w związku z art. 21 i 30 ustawy z dnia 12 września 2002 r. o zmianie ustawy - Ordynacja podatkowa oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 169, poz. 1387) poprzez ich niewłaściwe zastosowanie, polegające na „błędym przyjęciu (...), iż skarżący jako członkowie W. (S.) w W. ponoszą odpowiedzialność za zaległości tego Stowarzyszenia z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne naliczone przed 1 stycznia 2003 r., w sytuacji gdy przepis art. 116 a Ordynacji podatkowej wprowadzający tę odpowiedzialność wszedł w życie z dniem 1 stycznia 2003 r.”, art. 36 a ustawy z dnia 18 stycznia 1996 r. o kulturze fizycznej (jednolity tekst: Dz.U. z 2001 r. Nr 81, poz. 889 ze zm.) poprzez „nie zastosowanie tego przepisu w stosunku do zaległości z tytułu

składek na ubezpieczenie społeczne W. (S.) w W., a stanowiącego o przejściu ogółu praw majątkowych oraz niemajątkowych sekcji sportowej S. przez W. Spółkę Akcyjną w W. wstępującej do rozgrywek w miejsce sekcji koszykówki W. (S.)”, art. 116 w związku z art. 116 a Ordynacji podatkowej poprzez ich błędną wykładnię polegająca na uznaniu, że „normy prawne zakodowane w tych przepisach nie wymagają objęcia jedną decyzją przenoszącą odpowiedzialność zaległości podatkowe czy też składkowe osób prawnych na wszystkich członków zarządu tych osób, odpowiedzialnych za jej zaległości oraz, że normy te nie wymagają również zamieszczenia w tych decyzjach orzeczenia o solidarnej odpowiedzialności pomiędzy członkami zarządu tych osób prawnych, na które został przeniesiona odpowiedzialność za te zaległości”. Pełnomocnik wnioskodawców wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sadowi Apelacyjnemu w Gdańsku, wstrzymanie wykonalności zaskarżonego wyroku oraz orzeczenie o kosztach postępowania kasacyjnego.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano na wystąpienie istotnych zagadnień prawnych: „czy na podstawie przepisu art. 116 a Ordynacji podatkowej można przenieść odpowiedzialność z tytułu niezapłaconych składek na ubezpieczenie społeczne za m-c grudzień 2002 r. w sytuacji gdy przepis ten wszedł do porządku prawnego od 1 stycznia 2003 r. w stosunku do członków organów zarządzających osobami prawnymi innymi niż wymienione w przepisie art. 116 Ordynacji podatkowej”, „czy niezbędnym jest wydanie przez organ skarbowy czy też rentowy jednej decyzji przenoszącej odpowiedzialność w stosunku do wszystkich członków zarządu osób prawnych oraz czy koniecznym jest zamieszczenie orzeczenia w wydanych decyzjach o solidarnej odpowiedzialności pomiędzy członkami zarządu osób prawnych”, „czy przepis art. 36 a ustawy z dnia 18 stycznia 1996 r. o kulturze fizycznej stanowiący o przejęciu ogółu praw majątkowych i niemajątkowych przez sportową spółkę akcyjną wstępującą do rozgrywek w miejsce stowarzyszenia kultury fizycznej przejmuje również niezapłacone składki na ubezpieczenie społeczne pracowników zatrudnianych przez stowarzyszenie kultury fizycznej prowadzące przejętą sekcję sportową”, potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących rozbieżności w orzecznictwie sądów jak również z uwagi na nieważność postępowania - „czy w sytuacji gdy w

sprawie odwołań od decyzji organu rentowego wydanych oddzielnie w stosunku do członków zarządu S. o przeniesieniu na nich odpowiedzialności na tę samą kwotę zaległości z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne toczy się oddzielnie kilka spraw przed sądem ubezpieczeń społecznych zachodzi nieważność tych postępowań w świetle przepisu art. 199 § 1 pkt 2 w związku z art. 477¹¹ § 1 k.p.c.”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W pierwszej kolejności odnosząc się do podniesionego w skardze kasacyjnej zarzutu nieważności postępowania, uzasadniającego, w ocenie skarżącego, przyjęcie skargi do rozpoznania, należy uznać go niezrozumiały w świetle powołanych przez skarżącego przepisów. Jak się wydaje, nieważności postępowania skarżący upatruje w „oddzielnych” postępowaniach sądowych toczących się wobec członków zarządu, obejmujących tę samą kwotę zaległości z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne, pomija jednak, że odpowiedzialność tzw. osób trzecich jest solidarna i ze spółką i wewnątrz między zobowiązanymi. Samą istotą odpowiedzialności solidarnej, jest pełna odpowiedzialność każdego z zobowiązanych solidarnie wobec wierzyciela, za całe zobowiązanie. W każdym jednak razie z tych przyczyn nie zachodzi nieważność postępowań toczących się oddzielnie w stosunku do członków zarządu Stowarzyszenia na tę samą kwotę zaległości z tytułu składek na ubezpieczenie społeczne. Oceny tej nie zmieniają sygnalizowane w skardze przepisy - art. 199 § 1 pkt 2 oraz art. 477¹¹ § 1 k.p.c. Pierwszy z nich stanowi o odrzuceniu pozwu (jeżeli o to samo roszczenie pomiędzy tymi samymi stronami sprawa jest w toku albo została już prawomocnie osądzona), drugi zaś określa strony postępowania w sprawach z ubezpieczenia społecznego (są nimi ubezpieczony, (...), inna osoba, której praw i obowiązków dotyczy zaskarżona decyzja, organ rentowy, (...) i zainteresowany).

Przechodząc do wskazanych w skardze kasacyjnej pozostałych przesłanek uzasadniających przyjęcie skargi do rozpoznania wstępnie trzeba przypomnieć, że ograniczenia dopuszczalności wnoszenia skargi kasacyjnej wynikają z konstytucyjnej roli Sądu Najwyższego w systemie organów wymiaru sprawiedliwości. Zgodnie bowiem z art. 1 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 23 listopada

2002 r. o Sądzie Najwyższym (jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 499 ze zm.) rolą tego Sądu w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości pozostaje zapewnienie w ramach nadzoru zgodności z prawem oraz jednolitości orzecznictwa sądów powszechnych i wojskowych przez rozpoznawanie kasacji oraz innych środków odwoławczych, podejmowanie uchwał rozstrzygających zagadnienia prawne i rozstrzyganie innych spraw określonych w ustawach. Skarga kasacyjna nie jest więc (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia, gdy się weźmie nadto pod uwagę, że Konstytucja w art. 177 ust. 1 gwarantuje jedynie dwuinstancyjne postępowanie. Ewentualna możliwość dalszego postępowania, w tym postępowania przed Sądem Najwyższym, stanowi uprawnienie dodatkowe, które może zostać obwarowane szczególnymi przesłankami, w tym określonymi w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Zgodnie z tym przepisem Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli:

- 1) w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne,
- 2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów,
- 3) zachodzi nieważność postępowania lub
- 4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Za istotne zagadnienie prawne w rozumieniu cytowanego przepisu uznaje się zagadnienie dotychczas niewyjaśnione i nierozwiązane w orzecznictwie, a więc cechujące się nowością i którego rozstrzygnięcie może sprzyjać rozwojowi prawa. W utrwalonym orzecznictwie przyjmuje się, że powołanie się na tę okoliczność wymaga, obok sformułowania tego zagadnienia, także przytoczenia związanych z nim konkretnych przepisów prawnych, wskazania, dlaczego jest ono istotne oraz przedstawienia argumentacji wskazującej na rozbieżne oceny prawne (por. postanowienia: z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11, z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, str. 51, z dnia 7 czerwca

2005 r., V CSK 3/05, Lex nr 180 841). W sytuacji gdy podstawą wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania jest potrzeba wykładni przepisów prawa, konieczne jest określenie, które przepisy wymagają wykładni Sądu Najwyższego, ze wskazaniem, na czym polegają związane z tym poważne wątpliwości, lub z przedstawieniem rozbieżności w orzecznictwie sądów (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, Biuletyn SN 2002 nr 7, s. 10). Wypada również dodać, że podobnie jak w przypadku gdy podstawą wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest występujące w sprawie zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), nie zachodzi ona, jeżeli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii tego zagadnienia prawnego lub wykładni przepisów i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, brak nadto okoliczności uzasadniających zmianę tego poglądu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNAPiUS - wkładka z 2003 r. nr 13, poz. 5).

Wskazane w uzasadnieniu skargi kasacyjnej zagadnienie prawne zostało już rozstrzygnięte w orzecznictwie Sądu Najwyższego. W uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 15 października 2009 r., I UZP 3/09 (OSNP 2011 nr 1-2, poz. 13), Sąd Najwyższy przyjął m.in., że „nie jest (...) konieczne wskazywanie spółki z o.o. (płatnika składek) w decyzji dotyczącej odpowiedzialności podatkowej osoby trzeciej jako podmiotu odpowiedzialnego solidarnie z członkami zarządu. (...), odpowiedzialność osoby trzeciej za zobowiązania z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, zdrowotne, Fundusz P. i Fundusz G. powstaje na mocy decyzji ustalającej te zobowiązania (zob. zwłaszcza wyrok Sądu Najwyższego z 23 października 2006 r., I UK 126/06, OSNP 2007 nr 21-22, poz. 331). Natomiast odpowiedzialność spółki (płatnika składek) za te zaległości powstaje z mocy prawa i z mocy prawa jest ona solidarnie odpowiedzialna z członkami zarządu. (...) Solidarna odpowiedzialność płatnika składek z osobami trzecimi istnieje więc niezależnie od tego czy został on wskazany w podstawie rozważanej decyzji organu rentowego”. Należy także przypomnieć, że w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 16 kwietnia 2014 r. I UZP 2/13 (OSNP 2014 nr 10, poz. 147) wskazano, że decyzja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych ustalająca odpowiedzialność członka zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością za zaległości składkowe spółki nie musi zawierać wskazania, że odpowiedzialność ta jest solidarna z innymi

członkami zarządu, co do których zostały wydane odrębne decyzje (art. 116 § 1 ustawy Ordynacja podatkowa w związku z art. 31 i 32 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych). Natomiast wskazana w skardze kasacyjnej potrzeba wykładni przepisów prawa w istocie sprowadza się do odmiennej niż uczyniły to Sady orzekające w sprawie, oceny stanu faktycznego sprawy, zmierzając do odmiennego rozstrzygnięcia. Ordynacja podatkowa w art. 116 § 1 i 2 określa tzw. przesłanki egzoneracyjne uwalniające od odpowiedzialności za zaległości z tytułu nieopłaconych składek wobec organu rentowego, wskazując na potrzebę wykazania, że we właściwym czasie podmioty w niej określone zgłosiły wniosek o ogłoszenie upadłości lub wszczęto postępowanie zapobiegające ogłoszeniu upadłości, albo że niezgłoszenie wniosku o ogłoszenie upadłości lub niewszczęcie postępowania zapobiegającego ogłoszeniu upadłości nastąpiło bez ich winy, wskazanie, mienia spółki, z którego egzekucja umożliwi zaspokojenie zaległości podatkowych spółki w znacznej części. Dokonując oceny, czy zgłoszenie wniosku o upadłość nastąpiło we „właściwym czasie”, trzeba zauważyć, że w orzecznictwie pojęcie to zostało już wyjaśnione. Przyjmuje się, że powinno to nastąpić w momencie zapewniającym ochronę zagrożonych interesów wszystkich wierzycieli, tak aby po ogłoszeniu upadłości wszyscy wierzyciele mieli możliwość uzyskania równomiernego, chociaż tylko częściowego, zaspokojenia z majątku spółki (por. wyrok z dnia 9 lipca 2009 r., II UK 374/08, OSNP 2011 nr 5-6, poz. 82), zaś właściwy czas do zgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości jest przesłanką obiektywną, ustalaną w oparciu o okoliczności faktyczne każdej sprawy, dla określenia której nie ma znaczenia subiektywne przekonanie członków zarządu spółki (por. wyrok z dnia 22 czerwca 2010 r., I UK 63/10, OSNP 2011 nr 23-24, poz. 305). Ponadto należy przypomnieć, że zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 22 listopada 2012 r. I UK 229/12 (OSNP 2013 nr 19-20, poz. 237) członek zarządu stowarzyszenia nieprowadzącego działalności gospodarczej może uwolnić się od odpowiedzialności za zaległości składkowe przez wykazanie braku winy w niewszczęciu postępowania likwidacyjnego stowarzyszenia (art. 116 § 1 pkt 1 lit. b w związku z art. 116a ustawy z Ordynacja podatkowa, w związku z art. 31 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych).

W związku z powyższym, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Orzeczenie o kosztach oparto o art. 98 w związku z art. 398²¹ k.p.c., w związku z § 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 490 ze zm.), uwzględniając uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 5 czerwca 2009 r., I UZP 1/09, (OSNP 2011 nr 5-6, poz. 86).